

Sielunhoidon teologia opettaa huomaavaista lähimmäisenrakkautta

**Isto Peltomäki, Suvi-Maria Saarelainen ja
Joonas Salminen (toim.)**

Sielunhoidon teologia. Kirjapaja, Helsinki 2021. Theologia academica -sarja, 312 s.

Ilolla on tervehdittävä uutta tulokasta suomalaisten sielunhoidon oppikirjojen joukossa: nuoret, lahjakkaat teologit Isto Peltomäki, Suvi-Maria Saarelainen ja Joonas Salminen ovat toimittaneet Kirjapajan theologia academica -sarjassa kirjan *Sielunhoidon teologia*. Kirjassa on 16 eri kirjoittajan artikkelia, jotka täyttävät tieteelliset kriteerit eli ovat läpäisseet vertaisarviointiprosessin. Artikkelit sijoittuvat systemaattisen teologian, käytännöllisen teologian ja eksegetiikan alueille.

Kirjan sisältöön vie kanteen valittu Vincent van Goghin maalaus *Sypressi tähtikirkkana yönä*. Sielultaan hauraan taiteilijan maalauksen kaksi yöllistä kulkijaa saavat symboloida vierellä kulkemisen merkitystä. Etukantta halkova sypressi kuvastaa kärsimyksen ja kuoleman aiheita, joissa moni kirjoittaja viihtyy.

Sielunhoidon teologia on vuonna 1997 toimitetun *Sielunhoidon käsikirjan* isovelji. Tekijät mainitsevat pikkuserkkuina myös Jouko Kiisken kirjan *Sielunhoito* sekä Paavo Kettusen ja Raili Gothónin kirjat *Auttava kohtaaminen I ja II*.

Usea kirjoittaja (Risto Saarinen, Isto Peltomäki, Björn Vikström) muistaa yhä Irja Kilpeläisen kirjan *Osaammeko kuunnella ja auttaa*. Tämä kertoo Kilpeläisen merkityksestä ja ajattomuudesta. Ei liene sattuma, että juuri tänä keväänä sairaalapastori Keijo Karvonen väitteli Irja Kilpeläisestä tutkimuksellaan *Julistajasta kuuntelijaksi*.

Sielunhoidon tekijä on lopulta aina Jumala, ihminen on vain hänen avustajansa, välikappale. Ihminen voi opiskella auttavaa kohtaamista, huomaavais- ta lähimmäisenrakkautta. Siihen nyt tarkasteltava kirja antaa opastusta. Tässä korona-ajassa on ihmetelty toivoa, rohkaisua ja lohtua tuovan puu- tetta, kirkon on koettu olevan liian hiljaa. *Sielunhoidon teologia* ilmestyy tar- peeseen sanoittaessaan kärsimystä (Isto Peltomäki, Panu Pihkala, Virpi Mä- kinen), kuolemaa ja sairautta (Suvi-Maria Saarelainen, Harri Koskela) sekä lohdutusta (Antti Raunio ja Ritva Palmén).

Huolellisesti kirjoitettu johdanto toimii oppaana kirjan sisältöön. Kirjan artikkeleita voi lukea kuin kokoaisi palapeliä tavoitteena saada esiin kokonai- nen kuva sielunhoidon teologiasta.

Ensimmäisessä palasessa Risto Saarinen jäsentää sielunhoidon teologi- anhistorian kolmeen aaltoon. Niissä hän näkee ensin yksilöllisyyden nousun 1700-luvulta lähtien, sitten psykologian nousun 1900-luvulla ja uutena tällä vuosituhanalla ruumiillisuuden nousun. Yleinen sielunhoito, *cura generalis*, jää maininnaksi, kun erityinen sielunhoito, *cura specialis*, saa vallan.

Kiinnostava palanen on Risto Uron Jeesuksen parantamistoimintaa ja Jeesusta syntisten ystävänä kuvaava artikkeli *Jeesus-tutkimus ja sielunhoito*. Rituaalisen parantamisen elementit ovat tuttuja monissa tämän ajan karis- maattisissa liikkeissä. Uro kirjoittaa: ”Rituaalinen parantaminen, maaginen kosketus, henkipossessio ja ihmisryhmien leimaaminen toisiksi tai huonoiksi ovat eläviä ilmiöitä niin oman aikamme kuin Jeesuksenkin ajan yhteiskun- nassa.”

Apostoli Paavalin teologian tuo kirjaan Nina Nikki artikkelissaan *Paavali ja sielunhoito*. Paavali pohtii ihmisen syyllisyyttä ja päätyy partisipatoriseen pelastusnäkemykseen. Sen mukaan pelastuessaan ihminen siirtyy Kristuksen yhteyteen. Nikki kuvaa Paavalin persoonaa osuvasti: toisaalta herkkä ja myö- tätuntoinen, toisaalta komenteleva ja paternalistinen.

Teologisesti painava on Paavo Kettusen artikkeli, jossa hän jatkaa syylli- syyden ja häpeän eron selventämisestä. Kettunen puhuu ihmisen häpeävaelluk- sesta, joka on kelpaamattomuuden ja jumalasuhteen rikkoutumisen historiaa. Sielunhoitajan on ymmärrettävä, että ihminen elää samanaikaisesti sekä syyllisyyden että häpeän kentällä. Auttajan tehtävänä on kantaa kärsivän taakkaa. Kettunen lähes rinnastaa container-funktion armon käsitteeseen.

Sielunhoidon kontekstin muuttumista kuvaa Kati Tervo-Niemisen pa- lanen. Uskonnollisen kentän polarisaatiota hän kuvaa tutuilla ilmiöillä:

juurettomuus ja yksinäisyys lisääntyvät, köyhyys on pysyvää, perhe-elämä ja ihmisten elämäntilanteet ovat yhä monimuotoisempia. Näissä auttavat diakoniatyöntekijät, perheneuvojat, lapsi- ja nuorisotyöntekijät.

Kirkko vastaa Isto Peltomäen mukaan maallistuneen ihmisen kärsimyksen sielunhoidolla. Peltomäellä on ilmiölle uusi nimi: *cura animarum mundana*, maallinen sielunhoito. Teodikea-kysymykseen ”miksi Jumala sallii kärsimyksen” Peltomäki vastaa toteamalla, että ainoa eettisesti kestävä tapa vastata on antiteodikea: kärsimykselle ei pidä antaa enakkoon syytä tai selitystä.

Ja edelleen: seuraava palanen on Antti Raunion. Hän korostaa Lutherin hengessä keskinäisen lohdutuksen merkitystä. Raunio kiteyttää pastoraaliteologian tiiviisti: Jumala itse on armahdus, anteeksiantamus ja lohdutus. Tässä hän näkee myös sen yhteisöä ylläpitävän piirteen.

Askeesin, kieltäytymisen ja maailmasta vetäytymisen palasen tuo kokonaisuuteen Joonas Salminen; hän kuuntelee erämaaisien opetuksia. Lempeys, myötätunto ja armollisuus tarttuvat vaeltajaan.

Auli Vähäkangas lupaa hahmottaa suomalaisen sairaalasielunhoidon tunnusmerkistöä ja identiteettiä. On kuin hän tuntisi tätä kovin ohuesti, koska viipyy pitkään Isossa-Britanniassa ja Alankomaissa. Artikkelissa paistaa kiusallisen selvänä läpi kirjoittajan ajatus siitä, että hän esittää jotakin kerta-kaikkisen uutta.

Mitä paloja vielä puuttuu? Kaikissa artikkeleista en löydä edes häivähdyksiä sielunhoidon teologiasta. Ehkä ymmärrän vajavaisesti, ehkä toimituskunta ei ole ollut riittävän kriittinen.

Katie Erikssonin hoitotieteen palanen (Virpi Mäkinen) tuntuu kuuluvan toiseen palapeliin, ei sielunhoidon teologian. Vähän eksyneeltä tuntuu myös taidelähtöisen toiminnan esittely (Johanna Vilja-Mantere).

Kristillinen toivo saisi piirtyä selvempänä näkyviin. Toivo on muutakin kuin kärsimykseen suostumista. Kirkon työhön opiskelevien ja työssä olevien kannattaa perehtyä tähän kirjaan. Se antaa teologista syvyyttä sielunhoitotyöhön, laajentaa perspektiiviä ja opettaa arvostamaan edellä kulkeneita ja ymmärtämään sielunhoidossa aikaisemmin tehdyn työn merkitystä.

Kirsti Aalto